

Hurðin á glopp

Men lógaruppskotið hjá landstýrinum um innlit í almenna fyrisiting er ekki serliga víttfevnandi og undantøkini eru mong. Danska lógin og serliga tann svenska eru nógv meira víttfevnandi, her standa hurðarnar uppá bak

Orð: Jústinus Eldesgaard
Myndir: Kalmar Lindenskov

Føroyingurin hevur ikki havt stórar møguleikar fyri at fáa innlit í almennu fyrisitingina. Tað hevur verið upp til teir einstøku stovnsleiðararnar at avgerða, um eitt mál hevur persónligan ella almennan áhuga.

Men nú er eitt lógaruppskot gjørt um innlit í fyrisitingina, uppskotið liggur í lóguni til ummælis hjá teim ymisku stovnum og feløgum kring landið.

—Uppskotið er ikki endaligt, tað kann verða at tey ymisku ummælini fara at føra við sær broytingar, sigur Atli Dam, lógmaður.

Í Tinganesi hava embættismennirnir ikki verið serliga glaðir fyri eina lóg um alment innlit. Og eftir hvat Sosialurin frættir, so kemst hetta serliga av, at ein dygdargóð lóg, kemur at økja munandi um fyrisitingarlugu byrðurnar hjá umsitingini.

Rætturin

Rættin til skjalainnrit hevur ein og hvør. Hann kann krevja at gera seg kunnigan við skjøl, sum ein mynduleiki hevur móttikið, ella gjørt sum ein liður í fyrisitingarlígar saksviðgerð í samband við virksema mynduleikans. Ein mynduleiki kann geva loyvi til skjalainnrit í stórri mun, um ikki annað fylgir av reglum um

tagnarskyldu ella meira.

Hetta sigur grein 4. í uppskotinum. Men ongin lóg uttan undantøk. Og tey eru ikki fá í hesum uppskoti.

Onki Innanhýsis

Lógaruppskotið um innlit í almenna fyrisiting fevnir tilsamans um 17 greinar og av hesum eru sjei greinar, sum fevna um undantøk og undantøk frá undantøkunum í reglum um skjalainnrit.

Millum annað hevur borgarin ikki rætt til atgongd til innanhýsis arbeidsskjøl. Her verður hugsað um 1. skjøl, sum verða gjørd av einum mynduleika til egna nýtslu. 2. brævaskifti millum ymiskar deildir innan sama mynduleika og 3. brævaskifti millum eitt bý- ella bygðaráð og tess nevndir, deildir og aðrar stovnar ella millum hesar stovnar sínaámillum.

Tó ber til at sleppa at síggja innanhýsis skjøl. Men hesi skulu tá bert vísa endaligu stöðutakan mynduleikans viðvíkjandi avgerð í einum máli.

Sjúkrajournalir

Um sjúkrajournalir eru gjørdar um heilsuviðurskiptini hjá einum persóni, hevur hann rætt til at sleppa at síggja journalina. Hetta sigur grein 9, men í stk. 2. verður tó eitt undantak gjørt. Har stendur: Rætturin til skjalainnrit

(sjúkrahúsjournalir) red. kann tó avmarkast í tann mun áhugi partanna í skjalainnriti má metast at eiga at víkja fyri avgerandi umhugsni fyri partunum sjálvum ella øðrum privatum áhugamálum.

Landstýrið friðhald

Gerðabókurnar hjá landstýrinum eru undantiknar rættin til skjalainnrit. Í grein 10 stk. 1. stendur: Gerðabókurnar hjá landstýrinum, frásagnir frá fundum millum landstýrismenn og skjøl, sum

verða gjørd av einum mynduleika til nýtslu á sovornum fundum. Heldur ikki brævaskifti millum landstýrismenn um lóg-gávu, herundir játtanarlógir.

Eisini brævaskifti hjá einum mynduleika við serkøn til nýtslu í rættarmálum, ella tá støða skal takast til møgult rættarmál.

Figgjarviðurskipti hjá tí einstaka

Í lógaruppskotinum fær borgarin ikki møguleika til at kanna privat

figgjarlig viðurskipti hjá einstaklingum, sum skuldu liggi í almennu fyrisitingini.

Eisini kann rætturin avmarkast tá tað snýr seg um trygd og verju ríkisins og eisini um ávís uttanríkispolitisk mál.

Ongin kærustovnur

Í lógaruppskotinum verður ikki víst á nakran veruligan kærustovn, um ein ikki fær teir upplýsingar ein vil hava hendur á.

Kapittul 4. grein 15 fevnir um hvør avgerð um ein borgari skal fáa innlit í einum einstøkum máli. Her stendur: "Verður áheitan um skjalainnrit sett fram viðvíkjandi skjølum, ið eru partur av máli, har sum tað er, ella fer at verða tikið avgerð av einum fyrisitingarmynduleika, avgerð hesin mynduleiki, um áheitanin kann verða gingin á móti. Í øðrum førum verður avgerð um skjalainnrit tikið av tí mynduleika, sum

hevur skjalið undir hond."

Stk. 2. sigur: "Avgerðir um spurningar um skjalainnrit kunnu kærast frammi hjá til tann mynduleika, sum er kærustovnur viðvíkjandi avgerðini ella viðgerðini annars av tí máli, sum áheitanin um skjalainnrit viðvíkur."

Og stk. 3. sigur, at landstýrið kann áseta reglur, sum frávíkja reglunum í frammanfyri nevndu greinum.

Kærumøguleikarnir í lógaruppskotinum gera at mynduleikarnir og ovast landstýrið avgerð hvussu nógvir upplýsingar kunnu koma alment fram.

Fyri eitt nú journalistar fer hetta lógaruppskot, um tað verður samtykt, ikki at víðka arbeidsmøguleikarnar nakað munandi. Tað er framvegis stovnsleiðarin og ovast landstýrismaðurin, sum avgerð hvussu nógv skal sleppa út.

Lógin í Danmark og serliga tann í Svøríki er munandi meira viðgangandi. Har kannst tú fáa upplýsingar um nærur alt.

Í Danmark er tað umboðsmaðurin hjá fólkatínginum, sum er kærur mynduleikin. Hetta er ein persónur, sum bert hevur lógartekstin at ganga eftir og hann er uttanveltaður.

Um vit taka eitt dømi: Tú skal hava nakrar upplýsingar úr almannastovuni. Her verður noktað, kærustovnurin er tá tann landstýrismaður, sum umsitir almannamál og ikki ein uttanveltaður.

Ikki afturvirkandi

Skotið verður upp, at lógin skal koma í gildi 1. januar 1993. Í grein 17 stk. 2 stendur millum annað: "Lógin er ikki galdandi fyri skjøl, sum ein mynduleiki hevur gjørt, ella sum er komin einum mynduleika í hendi áðrenn 1. januar 1993..."

